

ISSN 2738-0343

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 7
2024**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 150.000 прописа и преко пола милиона скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

Управа за заједничке послове републичких органа

Немањина бр. 22–26

Београд

Телефон: 3616-296; 363-1620; 363-1104; 3613-734/лок. 1620 и 1104

biblioteka@uzzpro.gov.rs

САДРЖАЈ

- 1. Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда**
- 2. Списак претплата на службена гласила и часописе за потребе библиотеке Управе у 2024. години**
- 3. Преглед садржаја нових бројева часописа**
- 4. Преглед старих публикација**
- 5. Преглед нових књига**
- 6. Листа најчитанијих књига**

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Бурунди, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Најробију, Драгана Жупањевца, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Бурунди, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Најробију, Чубрила Мартића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Летонији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Стокхолму, Драгана Момчиловића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Летонији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Стокхолму, Јелене Чукић Матић, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Указ о додели одликовања, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2024

Уредба о измени и допуни Уредбе о непокретностима за репрезентативне потребе Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Одлука о броју судија поротника у судовима, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Одлука о врсти, обиму и начину испоруке података и докумената који се уступају без накнаде државним органима и организацијама, органима аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Одлука о престанку важења Одлуке о образовању Радне групе за сарадњу са Организацијом за европску безбедност и сарадњу и Канцеларијом за демократске институције и људска права у координацији и праћењу примене препорука за унапређење изборног процеса, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2024

Одлука о утврђивању Националне контролне листе наоружања и војне опреме, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Одлука о измени Одлуке о образовању Савета за националне мањине, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Одлука о усвајању Декларације о заштити националних и политичких права и заједничкој будућности српског народа, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Одлука о изменама Одлуке о организацији и раду Службе Народне скупштине, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Одлука о измени Одлуке о саставу делегације Народне скупштине у Парламентарном форуму Република Србија – Република Српска, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Одлука о измени Одлуке о саставу Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Национална стратегија за борбу против корупције за период 2024–2028. године, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама Закона о привременом уређивању начина наплате таксе за јавни медијски сервис, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Закон о измени и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Закон о изменама и допунама Закона о платним услугама, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Закон о задуживању Републике Србије код Банке Поштанска штедионица акционарско друштво Београд за потребе финансирања Пројекта Изградње урбане инфраструктуре и националног стадиона са приступним саобраћајницама, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Закон о задуживању Републике Србије код UniCredit bank Srbija a.d. Beograd за потребе финансирања Пројекта Рума–Шабац–Лозница, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Закон о задуживању Републике Србије код Banca Intesa AD Beograd за потребе финансирања Пројекта Рума–Шабац–Лозница, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Закон о задуживању Републике Србије код OTP banke Srbija a.d. Novi Sad за потребе финансирања Пројекта изградње обилазнице око Крагујевца, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Уредба о утврђивању Програма подстицања развоја предузетништва кроз финансијску подршку за предузетништво жена и жена самохраних родитеља у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма подршке развоју старих и уметничких заната и послова домаће радиности у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма подстицања развоја предузетништва кроз финансијску подршку за почетнике у пословању и младе у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма развојна шанса – линија за прерађивачку индустрију у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма подршке јачању капацитета послодаваца укључених у дуално образовање у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма за подстицај развоја прерађивачких капацитета у области лова, рибарства, производње вина, пива и јаких алкохолних пића у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању Програма подршке за развој предузетништва жена на селу у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Уредба о утврђивању лучког подручја међународног путничког пристаништа у Београду, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Уредба о примени Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар”, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2024

Уредба о утврђивању Програма извођења радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта за 2024. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2024. години, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда „Вожд Карађорђе”, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2024

Уредба о ограничењу висине цена деривата нафте, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Одлука о врстама девиза у којима се плаћају републичке административне таксе код дипломатско-конзуларних представништава Републике Србије и о висини курса динара за прерачунавање динарских износа такси у девизе, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Одлука о измени и допуни Одлуке о висини посебне накнаде за употребу јавног пута, његовог дела и путног објекта (путарина), Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Одлука о одређивању централизованих јавних набавки добара и услуга које ће спроводити Управа за заједничке послове републичких органа у 2025. години, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Одлука о измени Одлуке о образовању Фонда за младе таленте Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Одлука Уставног суда којом се утврђује да Уредба о престанку важења Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар” (Службени гласник РС, бр. 8/22) није у сагласности са Уставом и законом, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Одлука о измени Одлуке о образовању Радне групе за праћење реализације Уговора о концесији за финансирање, развој кроз изградњу и реконструкцију, одржавање и управљање инфраструктуром АД Аеродрома Никола Тесла Београд и обављање делатности оператера аеродрома на Аеродрому Никола Тесла у Београду, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Одлука о образовању Радне групе за унапређење производње и тржишта јагодастог воћа у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Правилник о измени и допуни Правилника о одређивању царинских органа за царињење одређених врста робе или спровођење одређених поступака, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Правилник о утврђивању статуса возила од историјског значаја, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Правилник о условима и начину стицања сертификата о стручној компетентности и квалификационе картице возача, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Правилник о изменама и допунама Правилника о хомологацији, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Правилник о изменама и допунама Правилника о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Правилник о обрачуна просечне велепродајне цене деривата нафте EVRO DIZEL и PREMIJUM BMB 95, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Финансијски извештаји Народне банке Србије за годину завршену 31. децембра 2023. године, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2024

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Измене и допуне Техничких прописа који су саставни део Споразума о међународном друмском превозу опасне робе, Анекси А и Б „ADR 2023”, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 4/2024

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о измени Покрајинске уредбе о платама, накнади трошкова, отпремнини и другим примањима постављених и запослених лица у органима Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 30/2024

Одлука о измени Одлуке о образовању Покрајинске комисије за капиталне инвестиције, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 30/2024

Одлука о образовању Комисије за отуђење грађевинског земљишта из јавне својине Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 31/2024

Службени лист Града Београда

Одлука о буџету Града Београда за 2024. годину, Службени лист Града Београда бр. 88/2024

Одлука о утврђивању обима средстава за вршење послова Града и градских општина и одређивању прихода који припадају Граду, односно градским општинама у 2024. години, Службени лист Града Београда бр. 88/2024

Одлука о измени Одлуке о локалним комуналним таксама за територију града Београда, Службени лист Града Београда бр. 88/2024

Одлука о измени Одлуке о накнадама за коришћење јавних површина за територију града Београда, Службени лист Града Београда бр. 88/2024

РАДНИ ОДНОСИ, СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о измени Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Правилник о утврђивању Списка психоактивних контролисаних супстанци, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Правилник о утврђивању Програма мониторинга здравствене исправности предмета опште употребе за 2024. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Правилник о утврђивању Програма мониторинга безбедности хране за 2024. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Правилник о допуни Правилника о начину контроле квалитета лекова и медицинских средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у јуну 2024. године, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у јулу 2024. године, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2024

Листа лекова који се издају без лекарског рецепта и који се могу рекламирати у средствима јавног информисања, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о поступку и критеријумима за доделу финансијских средстава Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова центрима за социјални рад са територије АП Војводине за финансирање ангажовања координатора за ромска питања за 2024. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 30/2024

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о изменама Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за академије и високе школе струковних студија чији је оснивач Република Србија у школској 2024/2025. години, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Одлука о образовању Комисије за манастир Хиландар, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2024

Одлука о образовању Савета за вештачку интелигенцију, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Правилник о ближим условима у погледу избора, програма рада лектора на страним високошколским установама и другим питањима од значаја за ангажовање лектора, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2024

Решења о додели новчаних награда за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2024

Решење о додели националног спортског признања, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о измени Одлуке о образовању и именовању Координационог тела за заштиту деце и ученика од насиља, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 30/2024

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за јун 2024. године, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за мај 2024. године, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Податак о висини просечне месечне зараде без пореза и доприноса за период јануар–мај 2024. године, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

Усклађени динарски износи из Тарифе републичких административних такси, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2024

Измена и допуна Усклађених динарских износа из Тарифе републичких административних такси, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2024

2

СПИСАК ПРЕПЛАТА НА СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2024. ГОДИНИ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
2.	ЛЕГЕ АРТИС: прописи у пракси

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ПРИВРЕДНИХ СУДОВА
2.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

јул-август 2024 / двоброј 142-143

7-8/2024

Удаљење запосленог са рада (суспензија) у складу са Законом о раду

- ▶ Откривање информација послодавцу – унутрашње узбуњивање
- ▶ Извештај о накнадама као обавеза јавних акционарских друштава
- ▶ Питања разграничења кривичног дела убиства од других кривичних дела
- ▶ Укидање решења у управном поступку
- ▶ Последице пропуштања процесних радњи – трећи део
- ▶ Карактеристике примене Закона о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити
- ▶ Лишење слободе осумњиченог – примена чланова 289–294. Законика о кривичном поступку
- ▶ Услови и критеријуми за обављање стоматолошке делатности
- ▶ Реч адвоката: Обавеза адвоката да на захтев странке врати предмет
- ▶ Незаконито откривање пословне тајне

У овом броју...

РАДНО ПРАВО

- 4 Удаљење запосленог са рада (суспензија) у складу са Законом о раду
- 11 Карактеристике примене Закона о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити
- 20 Откривање информација послодавцу – унутрашње узбуђивање
- 26 Питање дискриминације на раду кроз новију судску праксу

УПРАВНО ПРАВО

- 35 Укидање решења у управном поступку

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 40 Извештај о накнадама као обавеза јавних акционарских друштава
- 44 Незаконито откривање пословне тајне

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 52 Последице пропуштања процесних радњи – трећи део

КРИВИЧНО ПРАВО

- 64 Питања разграничења кривичног дела убиства од других кривичних дела
- 69 Лишење слободе осумњиченог – примена чланова 289–294. Законика о кривичном поступку

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

- 74 Услови и критеријуми за обављање стоматолошке делатности
- 80 Реч адвоката: Обавеза адвоката да на захтев странке врати предмет

РУБРИКЕ

- 86 Портал читалаца
- 92 Календар важења правних аката
- 93 Кад језик пресуди: Најчешће грешке у правном језику
- 100 Поводом Међународног дана вештина младих и Међународног дана младих
- 111 Преглед прописа донетих између два броја

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД

БИЛТЕН

СУДСКЕ ПРАКСЕ
ПРИВРЕДНИХ СУДОВА

4/2023

Београд, 2023. године

САДРЖАЈ

РЕЧ УРЕДНИКА.....	9
I. ПРАВНА СХВАТАЊА	11
• Правно схватање усвојено на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 06.12.2023. године.....	13
• Правно схватање усвојено на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 06.12.2023. године.....	17
• Правно схватање усвојено на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 13.02.2024. године.....	20
II. СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА ПРИВРЕДНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА.....	23
1. ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК.....	25
1. Уговорена месна надлежност и уступање потраживања.....	25
2. Разлози за искључење судије	25
3. Непотпуна и неразумљива тужба	26
4. Право на накнаду трошкова поступка.....	27
5. Право на накнаду трошкова поступка за састав трошковника	28
6. Право на накнаду трошкова поступка за састав одговора на приговор ...	29
7. Право на накнаду трошкова поступка за састав приговора	29
8. Право на накнаду трошкова поступка у случају неоправданог вођења два парнична поступка ради остварења истог права.....	30
9. Право на накнаду трошкова парничног поступка против контролног члана.....	31

10. Трошкови поступка.....	32
11. ПДВ као део парничних трошкова.....	33
12. Садржина основног и евентуалног тужбеног захтева.....	33
13. Учешће умешача.....	34
14. Ликвидациони остатак и наставак поступка	34
15. Терет доказивања.....	36
16. Накнада штете	37
17. Извођење доказа читањем исправа	38
18. Образложење пресуде.....	38
19. Оцена испуњености услова за одређивање привремене мере.....	39
20. Објективни рок за враћање у пређашње стање	40
21. Временско важење закона код одређивања привремене мере	41
22. Дозвољеност предлога за одређивање привремене мере.....	42
23. Стварна надлежност привредног суда у поступку против контролног члана.....	42
24. Достава налога – опомене за плаћање судске таксе привременом заступнику туженог.....	43
25. Одбачај тужбе у делу захтева за утврђење ништавости решења о наслеђивању	44
26. Дозвољеност деривативне тужбе	45
27. Утврђивање садржине меродавног права.....	45
28. Надлежност суда Републике Србије у споровима о вануговорној одговорности за штету	47
29. Надлежност суда у парничном поступку по тужби у ствари која је предмет споразума о арбитражи.....	47
30. Благовременост тужбе због повреде жига.....	48
31. Достава Војном правобранилаштву.....	49
2. МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО	51
1. Конформна метода обрачуна уговорене камате.....	51
2. Ништавост одредбе Уговора о раду.....	51
3. Одговорност за штету због повреде на раду	53
4. Подељена одговорност за штету корисника ловишта и власника и корисника земљишта.....	54
5. Неосновано обогаћење.....	55
6. Враћање датог	56
7. Право на накнаду користи од употребе туђе ствари	56
8. Затезна камата	58
9. Овлашћење директног задужења.....	59

10. Продужење трајног дуговинског односа са одређеним роком трајања	60
11. Застарелост потраживања по основу радног ангажовања преко омладинске задруге	62
12. Застарелост у случају погрешног обрачуна утрошене електричне енергије	63
13. Застарелост суброгационог захтева	64
14. Обрачун дуга индексираног у иностраној валути и начело савесности и поштења	65
15. Уступање потраживања	66
16. Окончана ситуација и плаћање за изведене радове.....	68
17. Обавезе осигуравача код уговора о осигурању од одговорности.....	69
18. Осигурање лица	70
19. Осигурање	71
20. Право сусвојине.....	72
21. Ванредни одржај.....	73
22. Детенција и сметање државине	74
23. Пасивна легитимација по тужби за утврђење права својине на објекту изграђеном на земљишту у својини Републике Србије	76
24. Заштита пословног имена	77
25. Одговорност контролног члана	78
26. Привремени заступник	79
27. Несагласни акционар	80
28. Пријава потраживања у ликвидационом поступку.....	81
29. Одговорност контролног члана	82
30. Накнада штете налогодавца за оштећење робе настале приликом међународног превоза.....	84
31. Законска затезна камата на износ дуга који гласи на страну валуту..	86
32. Поређење заштићеног и супротстављеног знака код заштите жига..	86
33. Поређење знака заштићеног жигом и супротстављеног знака.....	87
34. Пажња просечног потрошача	88
35. Ограничење заштите жига	90
36. Материјални услови за одређивање привремене мере ради заштите жига.....	91
37. Одлучивање о предлогу за одређивање привремене мере ради заштите жига без изјашњења противне странке	92
38. Заштита моралних права аутора	94
39. Накнада за емитовање фонограма.....	95
40. Пренос искључивих права произвођача емисије	96
41. Начин јавног саопштавања издатог фонограма и интерпретације.....	97
42. Појам издатог фонограма	98

43. Искључива права произвођача фонограма.....	99
44. Остваривање права произвођача издатог фонограма.....	100
45. Повреда индустријског дизајна	101
46. Одговорност наследника за дугове оставиоца.....	102
47. Новчано потраживање по основу ауторске накнаде и накнада за кашњење у испуњавању новчаних обавеза	103
48. Накнада за кашњење у измирењу новчане обавезе.....	103
49. Побијање правне радње стечајног дужника неизјављивања правног лека	104
50. Резервно снабдевање електричном енергијом и трошак приступа систему	106
50а. Обустава испоруке електричне енергије и трошак приступа систему	106
51. Акторска кауција и постојање узајамности између Републике Србије и Републике Кипар	108
52. Одлагање кривичног гоњења и признање кривице.....	109

3. ИЗВРШЕЊЕ И ОБЕЗБЕЂЕЊЕ 111

1. Месна надлежност у поступку извршења	111
2. Месна надлежност у поступку извршења	112
3. Месна надлежност у извршном поступку	112
4. Ослобађање од плаћања трошкова	113
5. Окончање извршног поступка.....	114
6. Дејство плана реорганизације на раније започети извршни поступак.....	115
7. Месна надлежност јавног извршитеља за одлучивање о предлогу за извршење против Републике Србије	116
8. Поновно сметање државине	117
9. Надлежност јавног извршитеља за одлучивање о предлогу за извршење ради намирења потраживања из сродних делатности	118
10. Безуспешни попис покретних ствари извршног дужника као основ за обуставу извршног поступка	119
11. Одговорност за обавезе брисане предузетничке радње	120
12. Посебна ревизија.....	121
13. Више закључака о предујму.....	122
14. Изузимање од забране принудног извршења.....	123
15. Обустава поступка извршења након брисања спортског удружења	123

4. СТЕЧАЈНО ПРАВО	125
1. Разрешење стечајног управника	125
2. Трошкови стечајног поступка	125
3. Престанак правног лица у поступку принудне ликвидације након подношења предлога за покретање стечајног поступка.....	126
4. Привремени стечајни управник	127
5. Укидање забране извршења и намирења	127
6. Намирење поверилаца преносом неуновчених делова стечајне масе	128
7. Захтев излучног повериоца за излучење ствари	130
8. Обавезујуће дејство коначне листе.....	132
9. Побијање правних радњи стечајног дужника	134
10. Жалба против решења о банкрутству	135
11. Процена целисходности продаје стечајног дужника као правног лица	136
12. Намирење стечајних поверилаца након продаје стечајног дужника као правног лица.....	137
13. Примедбе на нацрт за главну деобу.....	139
14. Услови измирења обавеза насталих након рочишта за гласање о предлогу унапред припремљеног плана реорганизације	140
15. Неактивност одбора поверилаца у стечајном поступку	141
16. Функционална надлежност за одлучивање о начину уновчења имовине стечајног дужника.....	142
17. Залога на залихама и стечајно побијање	144
5. ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУПИ	147
I. Материјално право	147
1. Највећа дозвољена укупна маса скупа возила	147
2. Статус инвеститора као учиниоца привредног преступа из Закона о планирању и изградњи.....	148
3. Радња извршења привредног преступа из члана 325. став 1. тачка 14) Закона о безбедности саобраћаја на путевима.....	149
4. Крајња нужда	151
5. Водни режим по Закону о водама.....	152
6. Закуп возила и државина возила.....	155
7. Јавна исправа о закупу брода и статус бродара	156
8. Отежавајуће околности	158

9. Одмеравање казне.....	160
10. Одговорност управљача железничке инфраструктуре	161
11. Апстрактна опасност, као елемент бића привредног преступа	162
12. Закон о путевима и виша сила	163

II. Процесно право.....165

1. Недозвољеност жалбе против другостепене пресуде	165
2. Надлежност суда за одлучивање по жалби против другостепене пресуде.....	166
3. <i>Ne bis in idem</i>	167
4. Одговорност огранка правног лица.....	168

III. РЕФЕРАТИ..... 169

**Јелена Шопаловић,
судски саветник Привредног апелационог суда**

**НОВЧАНА КАЗНА, ТРОШКОВИ И ОДУЗИМАЊЕ
ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ У ПРИВРЕДНО ПРЕСТУПНОМ ПОСТУПКУ.....171**

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектиру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа, а део фонда дигитализован је и доступан на адреси: <http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За овај број издвајамо:

- 1. Брачна правила Српске православне Цркве: Сремски Карловци, 1933.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

БРАЧНА ПРАВИЛА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ИЗДАЊЕ
СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ
СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПARIЈА
1933.

Брачна правила Српске православне Цркве објављена су први пут у „Гласнику“, службеном листу Српске православне Патријаршије од 7 септембра (25 августа) 1933, број 34-35, а овде су отштампана са службеним исправкама.

БРАЧНА ПРАВИЛА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
(Б II)

I

Црквени брак, његово биће, облик и важност

§ 1

Православни брак је света тајна по којој се два лица разнога пола, на начин прописан Црквом (§ 2), везују доживотном духовном и телесном везом, ради потпуне животне заједнице и рађања и васпитања деце.

§ 2

Лица која ступају у брак морају у православном храму, пред надлежним свештеником и пред најмање два сведока, изјавити своју слободну вољу да ступе једно с другим у брак, а свештеник утврђује ову везу црквеним обредом (§§ 36 и 66).

§ 3

Лица која ступају у брак морају испунити услове прописане у § 11, да би брак важио.

Битни недостатци у брачним условима чине сметње означене у §§ 12, 13, 27 и 33, а небитни чине брачне забране означене у § 37.

§ 4

Да ли су испуњени брачни услови и да ли има какве сметње и забране, цени се по часу склапања брака (§§ 2, 36 и 66).

Чињенице које би се јавиле после склапања брака не утичу на важност тога брака.

§ 5

Ваљан је онај брак код којег нема брачне сметње.

Ништаван је онај брак (§ 38) код којег постоји каква брачна сметња, догод та сметња не би била уклоњена и брак тим оснажен, где је то по прописима §§ 49—52 могуће.

Ако постоје брачне забране (§ 37), брак је ваљан али недозвољен и због тога повлачи црквену казну (§ 53).

§ 6

Лице, које у часу склапања брака није знало да томе браку недостаје какав брачни услов или да постоји каква брачна сметња сматра се невиним брачним лицем.

Брачно лице, његов заступник по закону и сведоци венчања, ако би по ставу првом овога параграфа били криви што је склопљен ништаван брак, казниће се за црквену кривицу, поред кривичне одговорности за дела из §§ 290, 291 и 295 Кривичног законика.

§ 7

Брачни другови не могу међу собом пуноважно уговорити ништа што би се противило бићу и облику брака (§§ 1 и 2)

Брачно лице не може брак самовласно раскинути.

Споразумом брачних другова не може се брак ни лишити важности, ни поништити, ни развести.

§ 8

Док се не докаже противно, узима се да је брак ваљано склопљен, да су сви брачни услови испуњени, да брачних сметња нема, да бракоразводни узроци не постоје, да брачни другови нису знали за недостатак брачних услова или за постојање брачних сметња.

§ 9

Да ли је православни брак ваљано склопљен, да ли има брачних сметња или бракоразводног узрока, и да ли ће се такав брак одржати, оснажити, поништити или развести, одлучују искључиво Црквене власти по својим прописима и по прописима државних закона (§ 60 т. 5).

§ 10

О грађанскоправним последицама црквеног брачног односа одлучују државне власти по својим прописима, водећи рачуна о бићу, облику и важности православног брака (§§ 1, 2 и 5), о надлежности Српске православне Цркве у црквеноверским пословима (члан 1 Закона о Српској православној Цркви), као и о црквеносудској надлежности у питањима издржавања жене и деце и додељивања деце за случај брачног спора (члан 129 т. а 4 Устава Српске православне Цркве).

II

Постанак брака

А) Брачни услови

§ 11

За склапање брака траже се ови услови

- 1) два лица разнога пола;
- 2) њихова пуноважна изјава воље да ступе у брак;
- 3) венчање у облику прописаном Црквом

Б) Брачне сметње

1) Личне сметње

§ 12

Неуклоњиве личне сметње за склапање брака јесу:

- 1) ненавршена шеснаеста година за мушко а четрнаеста за женско;
- 2) крвно сродство у правој линији, без обзира на степен сродства;
- 3) крвно сродство у побочној линији до четвртог степена закључно;
- 4) двородно сродство до трећег степена закључно, као и сродство између два брата и две сестре;
- 5) духовно сродство и сродство по усвојењу до другог степена закључно;
- 6) сродство из ванбрачног рођења у правој линији без обзира на степен сродства, а у побочној до трећег степена закључно;
- 7) постојећи брак;
- 8) ранија четири брака истога лица

- 9) разлика вере;
- 10) коначно искључење из црквене заједнице;
- 11) свештенички чин;
- 12) монашки завет (мала и велика схима);
- 13) доживотна забрана ступања у брак на основу закона или правноснажне пресуде.

§ 13

Уклоњиве личне сметње за склапање брака јесу:

- 1) ненавршена осамнаеста година за мушко а шеснаеста за женско;
- 2) крвно сродство у побочној линији од петог до седмог степена закључно;
- 3) двородно сродство од четвртог до шестог степена закључно, осим случаја назначеног у § 12 т. 4;
- 4) трородно сродство до трећег степена закључно;
- 5) духовно сродство и сродство по усвојењу од трећег до седмог степена закључно;
- 6) ништаван брак, док није престао или није судски поништен;
- 7) ранија три брака истога лица;
- 8) разлика вероисповести;
- 9) прељуба између лица која желе ступити у брак, извршена за време док је прељубник живео неодвојено од свога брачног друга;
- 10) заједничко рађење о глави брачном другу једнога од лица која желе ступити у брак.

§ 14

Крвно сродство (§ 12 т. 2, 3, 6 и § 13 т. 2) постоји међу лицима:

1) која су постала једно од другог (у правој линији);

2) која су постала од заједничког претка (у побочној линији).

Линија од предака потомцима јесте нисходна а од потомака претцима усходна.

§ 15

Степен крвног сродства рачуна се:

1) у правој линији, по броју рођења по којима једно лице исходи од другог;

2) у побочној линији, по броју рођења којим су два лица између себе везана преко свога најближег заједничког претка, не рачунајући рођење претково.

§ 16

Двородно сродство (§ 12 т. 4 и § 13 т. 3) постоји:

1) између једног брачног друга и крвних сродника другог (тазбина);

2) између крвних сродника једнога и крвних сродника другог брачног друга (пријатељство).

§ 17

Степен двородног сродства рачуна се:

1) за једног брачног друга и крвне сроднике другог, по степену крвног сродства овога сродника са другим брачним другом;

2) за крвне сроднике једнога и крвне сроднике другога брачног друга, по збиру степена њихова крвног сродства према брачним друговима.

§ 18

Трородно сродство (§ 13 т. 4) постоји:

- 1) између једног брачног друга и двородних сродника другога;
- 2) између крвних сродника једног брачног друга и двородних сродника другога.

§ 19

Степен трородног сродства рачуна се:

- 1) између једног брачног друга и двородних сродника другога, по степену двородног сродства овог сродника са другим брачним другом;
- 2) између крвних сродника једног и двородних сродника другог брачног друга, по збиру степена њихова крвног сродства са једним брачним другом и двородног сродства са другим.

§ 20

Духовно сродство (§ 12 т. 5 и § 13 т. 5) постоји између кума, кумчета и њихових крвних сродника у правим нисходним линијама, као и мајке кумчета, при чему се кум и његова жена узимају за једно лице.

§ 21

Сродство по усвојењу (§ 12 т. 5 и § 13 т. 5) чини брачну сметњу у истим степенима као и духовно сродство, ако је усвојење извршено по прописаном црквеном обреду.

У случају грађанског усвојења, чини усвојење брачну сметњу у истим случајевима, у којима је оно сметња по државном закону.

§ 22

Степен духовног сродства и сродства по усвојењу између два лица рачуна се по броју рођења међу њима, при чему се кумовање при крштењу и усвојење изједначује са рођењем.

§ 23

Разлика вере (§ 12 т. 9) чини брачну сметњу, ако једно брачно лице припада верској заједници која нема тајне крштења или чије крштење се не признаје за пуноважно.

§ 24

Свештенички чин (§ 12 т. 11) и монашки завет (§ 12 т. 12) чине брачну сметњу док свештено или монашко лице не постане световно по одлуци надлежне Црквене власти.

§ 25

Разлика вероисповести (§ 13 т. 8) чини брачну сметњу, ако једно брачно лице припада верској заједници чије крштење је признато као пуноважно у православној Цркви али та заједница није у саставу православне Цркве

§ 26

Прељуба (§ 13 т. 9) чини брачну сметњу само ако је доказана пресудом Црквеног или државног суда.

Исто важи и за рађење о глави (§ 13 т. 10).

2) *Сметње због недосташка пуноважне
изјаве воље.*

§ 27

Уклоњиве брачне сметње због недостатка пуноважне изјаве слободне воље за ступање у брак јесу:

- 1) ненормално душевно стање;
- 2) принуда (отмица, страх, насиље);
- 3) превара или заблуда о истоветности лица;
- 4) превара или заблуда о трудноћи невесте;
- 5) превара или заблуда о способности брачног лица за вршење брачне дужности;
- 6) превара или заблуда о томе да је једно брачно лице пре брака извршило злочинство или да није издржало досуђену казну лишења слободе од најмање три године.

Превара постоји без обзира да ли ју је извршило друго брачно лице или неко треће лице; заблуда постоји без обзира да ли је настала из невиног незнања или непажње.

§ 28

Ненормално душевно стање (§ 27 т. 1) чини брачну сметњу, ако је спојено са помућењем свести или са потпуном неспособношћу за вољно одлучивање.

Душевно ненормално лице не може склопити брак ни у тренутцима чисте свести (*lucida intervalla*).

Док се не докаже противно, узима се да је брачно лице душевно нормално.

§ 29

Отмица (§ 27 т. 2 и § 246 Кривичног законика) чини брачну сметњу, док се одведено лице налази у власти отмицара и док, по своме ослобођењу, не изјави своју слободну вољу за ступање у брак.

Страх (§ 27 т. 2) чини брачну сметњу, ако је задат озбиљном претњом законом недопуштеног великог зла и које је, према приликама случаја, кадро застрашити лице коме се прети; сметња траје док траје страх и док лице, ослобођено од задатог страха, не изјави своју слободну вољу за ступање у брак.

Насиље (§ 27 т. 2) чини брачну сметњу, док је брачно лице стварно присиљено да нешто чини или трпи тако да се насиљу не може одупрети; сметња траје док то лице, по своме ослобођењу од насиља, не изјави своју слободну вољу за ступање у брак.

§ 30

Превара или заблуда о истоветности брачног лица (§ 27 т. 3) чини брачну сметњу само ако се брак желео склопити са једним физичким лицем а склопљен је са другим.

§ 31

Превара или заблуда о трудноћи невесте (§ 27 т. 4) чини брачну сметњу само ако трудноћа потиче од трећег лица и ако брак није склопљен противно брачној забрани из § 37 т. 1

§ 32

Превара или заблуда о неспособности за вршење брачне дужности (§ 27 т. 5) чини брачну сметњу, ако та неспособност онемогућује сам полни сношај и ако је таква неспособност постојала већ у часу склапања брака и остала трајна. Неспособност за само оплођење не чини брачну сметњу.

Узима се да неспособност за вршење брачне дужности постоји и тада, кад брачно лице не може, због неизлечиве заразне болести, вршити брачну дужност без опасности за живот свога брачног друга.

Ако је неспособност трајала у браку непрекидно најмање једну годину од часа склапања брака, узима се да је постојала још у часу склапања брака и да је трајна.

Ако је муж навршио седамдесет година живота или жена шездесет година живота, неспособност за вршење брачне дужности не чини брачну сметњу.

3) Смешње због недоспашка облика

§ 33

Неуклоњиве сметње због недостатка облика јесу:

- 1) склапање брака без учешћа Цркве;
- 2) склапање брака без изјаве, при венчању, слободне воље младенаца да ступе у брак;
- 3) склапање брака са изјавом младенаца да желе ступити у брак, но без икаквог брачног црквеног обреда.

§ 34

Без учешћа Цркве извршено је венчање (§ 33 т. 1), ако је:

1) брак склопљен пред грађанском влашћу (т. зв. грађански брак);

2) ако је црквени обред венчања извршило лице које нема епископског или презвитерског чина.

§ 35

Изјава слободне воље младенаца да ступе у брак (§ 33 т. 2), да би важила, мора бити одређена и без икаквих услова.

§ 36

Венчање је извршено у часу кад свештеник благослови изјављену вољу младенаца (§ 35) обредним речима: „Господи Боже на́ших, сла́вою и че́стию вѣнча́й њѡ“

В) Брачне забране

§ 37

Брачне забране (§ 3 ст. 2) јесу:

1) забрана жени чији је ранији брак пре-стао, разведен или поништен, да не може ступити у поновни брак пре измака рока од десет месеци по престанку, поништењу или разводу ранијега брака;

2) забрана лицима, која стоје под очинском влашћу, туторством или старатељством, да не могу ступити у брак без пристанка оца односно матере, татора и стараоца или турске и старалачке власти, у случајевима кад пристанак матере, татора или стараоца није по

државном закону довољан или кад ови свој пристанак ускрате;

3) забрана војним лицима и лицима којима је по државним законима потребна дозвола надлежне власти за склапање брака, да не могу ступити у брак без дозволе те власти;

4) забрана лицима осуђеним на лишење слободе, да не могу ступити у брак пре издржане казне;

5) забрана венчања без правилно извршеног предбрачног испита и оглашења;

6) забрана лицу брачно испитаном (§ 62), да не може ступити у брак са трећим лицем, пре поништења предбрачног испита;

7) забрана венчања противно пропису Требника, ако недостатци венчања нису такви да чине брачну сметњу из § 33;

8) забрана венчања у Црквом забрањено време, на месту које није одређено за венчање или од ненадлежног свештеника;

9) забрана венчања без потребног броја сведока, или без уписа у матице венчаних или са уписом који не одговара пропису § 68.

Г) Последице брачних сметња и забрана

1) Ништаван брак

§ 38

Брак је ништаван:

- 1) ако нема свих брачних услова из § 11;
- 2) ако постоји брачна сметња из §§ 12, 13, 27 и 33.

а) Поништење брака

§ 39

Брак се може поништити:

1) по службеној дужности, на захтевање судског тужиоца у смислу прописа Поступка за судове у Српској православној Цркви;

2) по тражењу невиног брачног лица (§ 6);

3) по тражењу трећег лица које има оправданог интереса у погледу на важност некога брака.

§ 40

После престанка брачне везе у смислу §§ 80—84, не може се тражити поништење брака по службеној дужности. Но невини брачни друг (§ 6) и трећа лица могу тражити поништење таквога брака, ако докажу оправдани интерес у погледу на важност тога брака.

§ 41

Ако је ранији брак невиног брачног лица (§ 6) већ престао, не може се тражити поништење његовог новог брака због брачне сметње из § 12 т. 7.

§ 42

Ако мушко брачно лице није навршило шеснаест година а женско четрнаест година живота, може поништење брака за такво лице тражити његов заступник по закону, и без пристанка тога лица. Но ако су брачна лица у часу изрицања пресуде већ навршила прописани број година, брак се не поништава.

§ 43

Не може се тражити поништење брака због сметња из § 13, ако је од дана венчања прошло време од три године.

§ 44

Код брачних сметња из § 27 брак се може поништити једино по захтевању невиног брачног друга (§ 6).

§ 45

Кад је у питању сметња због ненормалног душевног стања (§ 27 т. 1) или принуде (§ 27 т. 2), може се брак поништити и по захтевању заступника по закону или службеној дужности душевно болесног или принуђеног брачног лица.

§ 46

Поништење брака на захтевање брачног друга (§ 6) може се вршити само ако од дана венчања није протекло:

1) у случају неспособности за вршење брачне дужности (§ 27 т. 5), најмање једна а не више од двадесет година;

2) у случају ненормалног душевног стања (§ 27 т. 1), више од једне године;

3) у свима осталим случајевима из § 27, више од три године, а од часа сазнања сметње, у овим случајевима, више од шест месеци.

§ 47

По престанку ништавног брака због сметња из § 33, поништење може тражити

законити заступник или наследник умрлог брачног лица, само ако је у питању сметња из § 33 т. 1.

б) Последице поништења брака

§ 48

Поништење ништавног брака чини да се поништени брак сматра као да није постојао од самог венчања.

Лице коме је брак поништен може ступити у брак само ако му пресудом ступање у брак није забрањено.

Деца из поништеног (ништавног) брака сматрају се за закониту, ако је бар један брачни друг из тога брака био невин (§ 6)

в) Оснажење ништавног брака

§ 49

Ништавност брака престаје, ако се оснажи једном од ових каснијих чињеница:

1) ако престане разлика вере (§ 12 т. 9) прелазом нехришћанског лица у православну веру;

2) ако лице искључено из црквене заједнице (§ 12 т. 10) буде поново примљено у заједницу;

3) ако свештено или монашко лице (§ 12 т. 11 и 12) постане световно по одлуци надлежне црквене власти;

4) ако брачно лице, које је у часу венчања било душевно ненормално, постане душевно

нормално, и при пуној свести изјави слободну вољу да се брак оснажи;

5) ако брачно лице, које је било принуђено (отмицом, страхом или насиљем), или обмануто преваром, или заведено заблудом да изјави своју вољу за склапање брака, буде ослобођено од принуде, обмане или заблуде, те тада потпуно слободно изјави своју вољу да се брак оснажи;

6) ако лице, осуђено на казну лишења слободe у трајању од најмање три године, буде помиловањем потпуно ослобођено од казне или му казна буде смањена на рок мањи од три године;

7) ако невино брачно лице, по сазнању брачних сметња из § 27, сем случаја неспособности за вршење брачне дужности (§ 27 т. 5), продужи полно општење са кривим брачним другом.

§ 50

У случајевима где је за оснажење брака потребна изјава брачних другова (§ 49 т. 4 и 5), морају се ови пријавити надлежном пароху и ту на записник, пред два сведока, изјавити своју вољу да се брак оснажи.

г) Разрешење од брачних сметња

§ 51

Црквена власт може својим разрешењем уклонити једино брачне сметње из § 13.

Свети архијерејски синод разрешава од ових брачних сметња:

1) крвног сродства у побочној линији петог степена;

2) двородног сродства четвртог степена, осим случаја брака између два брата и две сестре;

3) трородног сродства првог степена;

4) духовног сродства и сродства по усвојењу трећег степена.

Од осталих брачних сметња из § 13 може разрешити епархијски Архијереј.

§ 52

Разрешење од брачних сметња може тражити брачно лице, као и његов заступник по закону или службеној дужности.

Разрешење се тражи свагда преко надлежног пароха, који о молби за разрешење подноси извештај са предлогом надлежном епархијском Архијереју.

О разрешењу од брачне сметње решава се по поступку за послове унутрашње црквене управе.

Против одлуке Светог архијерејског синода и епархиских Архијереја у питању разрешења од брачних сметња није допуштена жалба.

2) Недозвољен брак

§ 53

У случају нарушења брачних забрана (§ 37), брак је ваљан ако нема брачне сметње, но свештеник, брачна лица, њихови заступници и сведоци венчања казниће се за црквену кривицу по црквеним кривичним прописима, поред

кривичне одговорности по државним законским прописима (§§ 215, 398 и 399 Кривичног законика).

§ 54

Забрана из § 37 ст. 1 престаје, ако жена пре измака рока од десет месеци роди, или се после шест месеци лекарским прегледом установи да није трудна.

Забрану из § 37 ст. 2 разрешава надлежна државна судска власт.

Забрану из § 37 ст. 3 и 4 разрешава надлежна војна или грађанска власт.

Забране брака из § 37 ст. 5—9 разрешава надлежни епархијски Архијереј.

Црквене кривице због нарушења брачних забрана (§§ 37 и 53) застаревају у року од три године од часа склапања брака.

Г) Склапање брака

1) Надлежна црквена власт

§ 55

За склапање брака надлежан је парох оне парохије којој припадају младенци као чланови (члан 23 Устава Српске православне Цркве).

Ако су младенци чланови разних парохија, надлежан је парох оне парохије којој припада вереник.

§ 56

Без писменог овлаштења надлежног пароха (§ 55), не може склапање брака извршити други свештеник, нити се венчање може обавити у другом храму него у парохијском храму надлежне парохије.

§ 57

Парох не сме приступити склапању брака пре него што се тачно увери да не постоји никаква брачна сметња (§§ 12, 13 и 27) или забрана (§ 37) код којег од њих, односно, међу њима.

Чим парох установи да браку стоји на путу која брачна сметња или забрана, има он о томе известити лица која су му се обратила за склапање брака, и поучити их у смислу § 5.

Ако је сметња уклоњива (§ 13), има надлежни парох упутити странке како да се она уклони (§§ 49—52).

Ако је сметња неуклоњива (§ 12 и 27), има надлежни парох поучити странке да од намераваног брака одустану и предочити им последице §§ 38 и 59.

Лица која се не задовоље одлуком надлежног пароха у погледу склапања намераваног брака, могу се обратити архијерејском намеснику, који ће ствар испитати и, у случају сумње, затражити решење надлежног епархијског Архијереја.

§ 58

Надлежни парох, ако нађе да намераваном браку нема сметње или забране, односно да су оне уклоњене, приступаће склапању брака тек пошто претходно изврши припреме означене у §§ 60—63.

§ 59

Свештено лице, које при склапању брака из непажње пропусти установити да ли томе браку стоји на путу каква сметња (§§ 12, 13 и 27), или забрана (§ 37), или пропусти извршити прописане припреме за склапање брака (§§ 60—63), све то без добивеног разрешења више Црквене власти, или чин венчања не изврши у прописаном облику (§§ 33, 35, 36 и 66), на одређеном месту и у одређеном времену (§§ 64 и 65), или које свесно изврши склапање ништавног брака, казниће се за црквену кривицу, поред кривичне одговорности по прописима државног закона (§ 399 Кривичног заокника).

Исто тако казниће се за црквену кривицу свештено лице, које пропусти уписати извршено венчање по пропису ових Правила (§ 68) у матицу венчаних, или које упис у матицу изврши неверно, поред кривичне одговорности по прописима државног закона (§§ 215 и 398 Кривичног законика).

2) Припреме за склапање брака

а) Потребне писмене исправе

§ 60

Лица која желе ступити у брак, морају надлежном пароху, пре предбрачног испита, предати ове писмене исправе:

1) своје породичне родослове из анаграфа (домовника, чл. 168 т. 14 Устава Српске православне Цркве);

2) уверење надлежног пароха (§ 55) о слободном стању за ступање у брак;

3) дозволу оца, или татора и таторске односно старалачке власти за ступање у брак, ако странке стоје под том влашћу;

4) дозволу надлежне државне власти (војне или друге), код лица којима је таква дозвола за склапање брака потребна (§ 37 т. 3).;

5) све друге исправе о условима које би прописала државна власт за склапање брака у Краљевини Југославији.

б) Предбрачни испит

§ 61

Пошто је надлежни парох прибавио од странака све исправе прописане у § 60. и уверио се да нема брачне сметње ни забране, испитаће их да ли имају вољу за ступање у брак и да ли је ова слободна од сваке силе, страха, заблуде или обмане, као и да ли се нису коме другом обећали. Предбрачни испит се врши по обреду који ће прописати Свети архијерејски сабор (чл. 63 т. 6 Устава Српске православне Цркве).

О предбрачном испиту саставиће парох записник који потписује он, вереници и њихови родитељи, односно стараоци, ако су још под родитељском, таторском или старалачком влашћу а нису собом донели одмах и писмену дозволу назначену у § 60 т. 3. Предбрачном испиту присуствују, по правилу, и брачни сведоци (§ 67), који такође потписују записник о испиту.

Ако странке не припадају истој парохији, предбрачни испит врши парох веренице.

После испита и саслушања вереника, увериће се парох и о томе да ли они имају довољно знања о основним истинама вере и да ли су потпуно упућени у учење православне вере у погледу бића и светиње брака (§ 1) као и у погледу права и дужности брачних лица (§§ 69—78) и поучиће их о томе, ако буде било потребно.

§ 62

Извршен предбрачни испит морално обвезује веренике на ступање у брак у најдужем року од шест месеци. Испит обвезује на међусобну верност од дана испита, те чини брачну забрану за склапање брака с трећим лицем (§ 37 т. 6).

По споразуму оба или на захтевање једног испитаног лица, предбрачни испит може се поништити. Као оправдани разлог за одустајање од испита сматра се: свака неуклоњена брачна сметња и забрана, која би се показала после испита; после испита показана нарочита наклоност испитаног лица према неком трећем лицу; трудноћа испитаног лица с трећим, блудно или развратно владање, пијанство, заразна болест другог испитаног лица или његово неоправдано одлагање венчања за време дуже од шест месеци.

За поништај предбрачног испита надлежан је архијерејски намесник (чл. 154 т. 12 Устава

Српске православне Цркве). Поништај се врши по прописима за унутрашњу црквену управу.

Ако испитано лице одустане од предбрачног испита без оправданог разлога, казниће се за црквену кривицу.

в) Оглашење ступања у брак

§ 63

После брачног испита а пре венчања, има се ступање испитаних лица у брак огласити три пута у храму, да би сваки могао пријавити надлежном пароху сметње које би стојале на путу томе браку.

Оглашење врши надлежни парох у храму своје парохије, у три недељна или празнична дана који узастопце долазе, при свршетку литургије, пред сакупљеним вернима.

Ако су вереници из разних парохија, имају се оглашења извршити у обе парохије. Парох веренице доставиће извештај о извршеном оглашењу пароху надлежном за венчање, најдуже у року од осам дана по извршеном последњем оглашењу.

Оглашење врши парох тако, што наводи име, презиме, место рођења, занимање и боравиште лица која желе ступити у брак, позивајући верне да му пријаве, ако знају, брачну сметњу или забрану која би томе браку стојала на путу.

Ако се венчање не обави ни за три месеца после последњег оглашења, има се оглашење поновити.

Ако се поводом извршеног оглашења или иначе пријаве пароху брачне сметње и забране

које би сметале намераваном браку, поступиће парох по § 57.

3) Венчање

а) Чин венчања

§ 64

Венчање врши надлежни парох у храму своје парохије, пре подне, а у дане кад то Црква дозвољава.

Ван храма, у друго време или у друге дане, може се венчање извршити само по дозволи надлежнога епархијског Архијереја, осим у случају § 66 ст. 2.

§ 65

Венчање се не може извршити у ове дане: средом и петком сваке седмице; од почетка божићњег поста до 7/20 јануара; од почетка сиропусне до Томине недеље; за време петровског и госпојинског поста; на дан Усековања главе Св. Јована Крститеља и на Крстовдан.

§ 66

Венчање се врши по обреду прописаном у Требнику.

За време рата, поплаве, заразе, а у случају опште или у случају смртне опасности, може се венчање извршити и ван храма, у друге дане и у друго време дана, а прописани црквени обред скратити и свести на обред назначен у § 36, мада се за то и није претходно могло добити разрешење надлежног Архијереја.

Сваки такав случај дужан је парох пријавити надлежном епархијском Архијереју, ради оправдања (§ 59).

У случају да прописани обред венчања буде услед ма какве више силе прекинут, сматра се да је венчање извршено, ако је извршен обред назначен у § 36.

б) Сведоци венчања

§ 67

На венчању морају, осим свештеника, бити присутни најмање два сведока.

Сведоци морају бити мушког пола, пунолетни и морају имати способност за сведочење по црквеним прописима (§§ 137 и 144 Поступка за судове у Српској православној Цркви).

Осим тога не могу бити сведоци венчања:

- а) нехришћани и познати безверци;
- б) хришћани неправославнога исповедања;
- в) лица искључена из црквене заједнице, док казна траје;
- г) монаси и свештеномонаси;
- д) лица лишена права да предлажу покретање судског поступка по службеној дужности, (§ 127 Поступка за судове у Српској православној Цркви).

Изузетно, ако се никако нису могли наћи други способни сведоци, у случају венчања по § 66, могу се као сведоци венчања припустити и лица означена у овоме параграфу, осим наведених под словом а).

Изузетно могу се као сведоци при венчању узети, по претходном одобрењу надлежног Архиепископа, и хришћани неправославног исповедања (т. б овог параграфа).

в) Упис венчања у матице

§ 68

Одмах по извршеном венчању има надлежни парох уписати обављено венчање у матицу венчаних, која се води по црквеним и државним прописима.

Ако венчање није обавио надлежни парох, него свештеник овлаштен од надлежнога пароха за тај чин (§ 56), дужан је овај пароха извести о извршеном венчању најдуже за осам дана, ради уписа венчања у матице и анаграф дотичне парохије, са тачним означањем свих писмених исправа, које се односе на ово венчање (§ 60).

Ако је венчање извршено по § 66 ст. 2, има се то уписати у матицу, као и навести разлог зашто је венчање тако извршено.

III

Права и дужности брачних другова

А) Узајамна права и дужности

§ 69

Брачни другови имају ова лична права и дужности:

1) оба брачна друга обавезна су подједнако на међусобну љубав, верност и помоћ;

на међусобно праштање и заједничко подношење свих тегоба насталих у браку; брачни друг не може своме брачном другу ускратити вршење брачне дужности, осим за време болести, трудноће и, по међусобној сагласности, за време поста и молитве;

2) муж је глава породице и има право и дужност да управља брачном заједницом, да се стара о издржавању породице и да заступа своју жену и децу пред трећим лицима и властима, у границама државних закона;

3) жена добија право на име, друштвени положај и држављанство свога мужа, по државним законима; дужна је заједнички живети с мужем онде где он то изабере, уколико то не би било противно закону и моралним обзирима; дужна је помагати мужа у вођењу куће и домаћих послова; и, нарочито, посветити се рађању, неговању и васпитању деце.

§ 70

Брачни другови не могу један другог кривити због неплодности (немања порода), уколико оба врше своје брачне дужности, нити могу један од другога захтевати нерађање деце.

§ 71

Брачни другови могу се по споразуму одвојити за извесно време само у случају:

1) ако је због болести брачнога лица потребно његово лечење или опорављање, одвојено од брачнога друга:

2) ако се ради о искушеништву пре полагања монашког завета једнога брачног друга, у смислу § 83;

3) ако је, услед какве више силе (елементарних догађаја или рата), или услед потпуне материјалне пропасти брачних другова, настала потпуна немогућност да брачни другови продуже брачну заједницу за извесно време.

У случајевима означеним под тачком првом и трећом овога параграфа, има се брачна заједница обновити, чим престану разлози за одвојени живот брачних другова, а у случају тачке друге, чим брачни друг који се налази на искушеништву одустане од намере да положи монашки завет.

У случају, ако један од брачних другова, и после престанка разлога за одвојени брачни живот, неће да успостави брачну заједницу, ни на изрични позив свога брачног друга, узима се да постоји злобно напуштање брачног друга (§ 95).

§ 72

Не постоји одвојени живот брачних другова у смислу § 71 у случајевима:

1) позивања мужа на војну дужност, на присилни рад по закону или на издржавање казне лишења слободе;

2) отсућности брачног лица због његова службеног запослења или редовног занимања, уколико отсућно брачно лице одржава сталну везу са својим брачним другом и врши, према

стварној могућности, права и дужности брачног лица (§ 69).

§ 73

Црквени суд може одредити или дозволити одвојени живот брачних лица само у случају:

1) привремене наредбе да се брачни другови, у току брачног спора о поништењу брака, имају одвојити, у смислу § 174 Поступка за судове у Српској православној Цркви;

2) привремене наредбе о одвајању брачних другова, у току спора о разводу брака, у смислу §§ 244 до 246 Поступка за судове у Српској православној Цркви.

Б) Права и дужности у погледу деце

1) Према рођеној деци

§ 74

Породични однос између родитеља и деце равна се, по правилу, по прописима грађанског породичног права, који важе и за Цркву.

Поред оних дужности које родитељима прописују државни закони у погледу деце, дужни су родитељи:

1) крстити своју децу у православној вери, у току једног месеца дана по рођењу, односно, чим престану озбиљни разлози који су то спречавали;

2) васпитавати децу од малена у духу православне вере и морала;

3) старати се да деца од малена врше све верске дужности чланова Српске православне Цркве, које одговарају њихову узрасту;

4) старати се да се деца заштите и сачувају од свих рђавих утецаја и прилика, који би могли наудити њиховој православној вери и моралу;

5) давати деци сваком приликом добар пример побожног и поштеног хришћанског живота; чувања хришћанских верских светиња, православних обреда и обичаја и поштовања православних црквених прописа и власти.

2) Према осталој деци

а) Усвојење

§ 75

За црквено усвојење траже се, осим црквеног обреда, још и сви услови које прописују државни закони за грађанско усвојење.

§ 76

Црквено усвојење престаје кад га надлежни Архијереј поништи, по прописима који важе за унутрашњу Црквену управу.

Са престанком усвојења престаје и сродство по усвојењу.

§ 77

Усвојилац има према усвојенику сва права и дужности из § 74, без обзира на то да ли је усвојење извршено по црквеном обреду или само по пропису државних закона.

б) Туторство и старашељство

§ 78

Тутор односно старалац има према своме

штићенику односно старанику сва права и дужности из § 74.

У случају ако тотор или старалац не би своје дужности савесно вршио, дужна је Црквена власт предузети кораке код надлежне државне власти да се такав тотор или старалац смени са своје дужности и да се постави други, који ће верске обвезе у погледу васпитања деце савесно испуњавати.

Црквене власти дужне су старати се да се деци православних родитеља или деци из брака у којем је једно брачно лице православне вере, деци из брака склопљеног у православној Цркви, као и деци крштеној у православној вери, постављају од надлежних власти православна лица за тоторе и староце.

IV

Престанак брачне везе

A) Престанак брака без пресуде

1) Опште наређење

§ 79

По правилу брак престаје смрћу брачног друга (§ 80).

У погледу престанка брака изједначује се са смрћу: проглашење брачног друга мртвим (§ 81), полагање монашког завета (§ 82) и рукоположење за Епископа (§ 84).

2) Узроци престанка

а) Смрт

§ 80

Смрћу једнога од брачних другова престаје брачна веза. Преживели брачни друг може ступити у нови брак, уколико томе не стоји на путу брачна сметња или забрана.

Сроднички односи из брака не престају смрћу брачних другова.

Престанак брака смрћу установљује се уписом у матицу умрлих.

б) Проглашење брачног лица мртвим

§ 81.

Брак престаје, ако надлежна државна власт, по својим прописима, прогласи брачно лице мртвим.

Као дан смрти узима и Црквена власт онај дан, који надлежна државна власт установи за дан смрти некога брачног лица.

Последице проглашења брачног лица мртвим равнају се по пропису § 80.

в) Полагање монашког завеша

§ 82

Брак престаје, ако једно брачно лице, са пристанком свога брачног друга а по својој слободној вољи, положи монашки завет. Остављени брачни друг може ступити у нови брак, ако нема брачне сметње или забране.

Престанак брака полагањем монашког завеша установљује се одлуком епархијског Архијереја.

§ 83

За време искушеништва, пре полагања монашког завета, живе брачни другови у строгој одвојености, но брак постоји све до часа положеног монашког завета.

Догод монашки завет није положен, могу се брачни другови предомислити и наставити живот у брачној заједници.

У часу полагања монашког завета брачног лица мора постојати писмени пристанак његова брачног друга на то; без овога завет не важи.

г) *Рукоположење за Епископа*

§ 84

Брак престаје ако муж, са престанком своје жене, буде рукоположен за Епископа.

Рукоположење за Епископа може се, у таквом случају, извршити тек пошто жена да свој писмени пристанак на то и пошто сама ступи у монашки чин у манастиру друге Епархије.

Престанак брака рукоположењем за Епископа установљује се решењем Светог архијерејског синода.

Б) Престанак брака по пресуди (развод)1) *Општа наређења*

§ 85

Ваљан брак може престати, за живота оба брачна друга, само ако га надлежни Цр-

квени суд разведе правноснажном пресудом, на основу бракоразводних узрока назначених у §§ 88 — 107.

§ 86

Брак се може развести само по тражењу једнога брачног друга.

Брачни друг, чијом кривицом је настао бракоразводни узрок, не може тражити развод брака, осим ако су оба брачна друга крива.

Развод брака може се тражити само дотле док брак није престао (§§ 79 — 84).

§ 87

Не може се тражити развод ништавног брака него само његово поништење, ма се у ништавном браку појавили и бракоразводни узроци.

2) Бракоразводни узроци

а) Прељуба

§ 88

Брак се разводи због прељубе кривицом брачног лица које свесно и хотимице изврши полни сношај са лицем које није његов брачни друг.

§ 89

Узима се да постоји прељуба:

1) ако жена против воље свога мужа, без оправданих разлога, напусти брачну заједницу и живи од њега одвојено, ван куће својих родитеља или једнога од ових, или ван куће најближих крвних сродника;

2) ако жена, живећи одвојено од мужа, ма и у кући својих родитеља или најближих крвних сродника, проводи раскалашан или саблажњив живот;

3) ако муж или жена, живећи одвојено, држе у кући лице другог пола, под околностима које јасно указују на прељубни однос са тим лицем.

§ 90

Изједначује се са прељубом:

1) ако муж своју жену хотимично наводи на прељубу или је подводи трећем лицу или је свесно и хотимице излаже телесној похоти других лица;

2) ако једно брачно лице ступи у нови (привидни) брак, знајући да му раније склопљени брак још постоји.

§ 91

Због прељубе свога брачног друга не може тражити развод брака лице:

1) које је свесно навело свога брачног друга на прељубу;

2) које је пристало на прељубу свога брачног друга;

3) које је опростило прељубу своме брачном другу.

Ако брачно лице, после сазнања о прељуби свога брачног друга, не прекине полно општење са прељубним другом, узима се да му је опростило прељубу.

Свештено лице не може опростити прељубу својој жени, него је дужно одвојити се од ње чим сазна за њену прељубу и сместа покренути спор о разводу брака; ако то не учини, казниће се за црквену кривицу.

б) Рађење о глави брачном другу

§ 92

Брак се разводи кривицом брачног лица које свесно, с непријатељском намером, доведе у озбиљну опасност живот или телесну сигурност свога брачног друга, без обзира на то да ли је нападај извршило лично или посредством трећег лица.

§ 93

Узима се да постоји рађење о глави:

1) ако брачно лице, затајивши своју заразу тешком полном болешћу или обманувши свога брачног друга о природи те болести, врши полно општење са својим брачним другом;

2) ако један брачни друг употребљује против другог подмукла средства, за која зна да могу озбиљно шкодити здрављу његова брачног друга;

3) ако један брачни друг свесно и хитице пропусти отклонити од свога брачног друга озбиљну опасност за живот или здравље, за коју зна да прети његовом брачном другу са треће стране, а он је може отклонити без веће опасности по себе.

Неће се узети да постоји рађење о глави, ако је дело против живота или телесне сигур-

ности брачног друга извршено у стању душевног растројства или помућења свести, или ако учинилац није могао схватити природу и значај свога дела, или је дело учињено у нужној одбрани живота или само из нехата.

Развод због рађења о глави не може тражити лице које је кривицу своје брачном другу опростило. Узима се да је брачно лице опростило кривицу своје брачном другу, ако је с њим продужило полно општење и по сазнању да му је овај радио о глави.

в) Хошимичан побачај

§ 94

Брак се разводи кривицом жене која хотимице побаци свој плод или хотимице и трајно спречава своје оплођење Побачај није хотимичан, кад се изврши на основу одлуке лекарске комисије, у сврху очувања живота матере.

г) Злобно напуштање брачног друга

§ 95

Брак се разводи кривицом брачног лица које свога брачног друга злобно напусти и проживи од њега одвојено најмање једну годину и неће, ни на позив Црквене власти, да се врати и успостави брачну заједницу, кроз пуну даљу годину.

Узима се да је овако напуштање брачног друга извршено злобно:

1) ако муж жену силом отера од себе и не стара се за њено издржавање;

2) ако муж жену остави и не стара се за њено издржавање;

3) ако жена остави свога мужа без његова пристанка те му се више не врати, ни на његов изрични позив преко надлежног пароха, да му се поврати на продужење брачног живота;

4) ако су брачна лица живела одвојено у смислу § 71 и, после престанка разлога наведених у томе параграфу, неће једно брачно лице да се врати у брачну заједницу, ни на изрични позив свога брачнога друга преко надлежнога пароха;

5) ако брачно лице буде осуђено на казну лишења слободе од најмање седам година.

§ 96

Неће се узети да постоји злобно напуштање брачнога друга:

1) ако брачни другови живе одвојено по доказаном споразуму или се, из познатих околности, мора закључити да су се споразумно одвојили;

2) ако је брачно лице нечовечним злостављањем или сталним кињењем натерало свога брачног друга да га из невоље напусти;

3) ако постоји случај прељубе по § 89.

д) Нестанак брачног друга

§ 97

Брак се разводи због нестанка лица које је напустило заједничко брачно боравиште и

брачну заједницу и удаљило се на непознато место, те се није повратило на продужење брачнога живота нити јавило своме брачном другу за време од две године по своме одласку.

§ 98

Брачни друг несталог лица може тражити развод брака на основу нестанка тога лица, догод се за његово боравиште не сазна.

Ако се нестало брачно лице не јави, ни на позив Црквеног суда кроз пуну годину дана, брак се разводи под претпоставком смрти несталог лица а брачном другу несталог дозвољава се ступање у нови брак.

§ 99

Брачно лице које се повратило пошто је оглашено за нестало и брак његов разведен може успоставити брачну везу са својим првашњим брачним другом, који је склопио нови брак с другим лицем, само по пристанку овога лица. Ради тога, оба брачна лица морају споразумно тражити да се претходно поништи нови брак са трећим лицем (§ 12 т. 7)

§ 100

Ако је брачни друг наводно несталог лица знао за боравиште несталог па то затојио и на том основу добио развод брака, казниће се као прељубник, ако би склопио нови брак за живота тобож несталог.

§ 101

Разводу брака на основу нестанка брачног друга нема места, ако је нестали прогла-

шен мртвим од надлежне државне власти (§ 81)

У случају повратка тога лица настају последиц предвиђене државним законима и у погледу његова брака који је по § 81 престао.

ђ) Телесна и душевна болест

§ 102

Брак се може развести због неизлечиве опаке заразне болести једнога брачног лица, ако та болест потпуно онемогућује сваку телесну заједницу са зараженим и ако доводи у животну опасност његова брачног друга.

Акутна заразна болест, ма и најтеже природе, није узрок за развод брака.

Свети архијерејски сабор одредиће, на основу стручнога мишљења засебном Уредбом, које заразне болести и под којим условима чине бракоразводни узрок из овога параграфа.

§ 103

Брак се може развести због неизлечивог лудила које је настало код једног брачног лица за време брака, ако то лудило потпуно онемогућује сваку телесну и духовну везу са полуделим и доводи у животну опасност његовог брачног друга.

§ 104

Развод брака због телесне или душевне болести може се дозволити само на основу вештачког мишљења, прибављеног у бракоразводној парници по пропису §§ 148—156

Поступка за судове у Српској православној Цркви.

Лица, проглашена за луда грађанским судом, сматраће се као луда и пред Црквеним судом, догод се не докаже противно.

е) Морална поквареност

§ 105

Брак се може развести због такве моралне покварености брачног лица, која потпуно онемогућује животну заједницу, достојну тајне брака.

Узима се да таква морална поквареност постоји, ако брачно лице:

1) изврши противприродно полно дело;
2) ако стално не врши брачну дужност из потпуне обести, а у току од најмање једне године;

3) ако је осуђено за злочинство или преступ извршен после склапања брака и скопчан са трајним губитком часних права;

4) ако намерно и стално злоставља или кињи свога брачног друга, те тим у браку покаже таку моралну поквареност, која, према свим приликама случаја, чини животну заједницу потпуно неиздржљивом, и све то само онда, ако се такво владање продужи за време од најмање једне године.

У случајевима назначеним у овом параграфу може се пресуда о разводу брака донети само једногласним закључком судског већа.

§ 106

Развод брака на основу § 105 ст. 3 не може тражити брачно лице, које је свога брачног друга само навело или подстрекнуло на кажњиво или неморално дело, или га у томе делу помагало или на такво дело пристало.

ж) Отпадништво од православне вере

§ 107

Брак се разводи кривицом брачног лица које отпадне од православне вере, или прими другу веру или вероисповест или буде коначно искључено из црквене заједнице.

3) Засшаревање бракоразводне шужбе

§ 108

Не може се покренути спор о разводу брака ако је, од часа кад је лице које покреће спор сазнало за бракоразводни узрок, протекло време:

1) од шест месеци: код бракоразводних узрока прељубе, рађења о глави брачном другу и хотимичног побачаја;

2) од три године: код телесне и душевне болести и моралне покварености.

Код злобног напуштања брачног друга, код нестанка брачног друга и код отпадништва од православне вере не наступа застарелост.

§ 109

Ако у поведеном спору о разводу брака дође до прекида или мировање поступка (§§ 115 и 116 Поступка за судове у Српској православној Цркви), не може се спор о разводу брака више наставити, ако је од часа кад је престао разлог прекида или од часа почетка мировања поступка протекло време дуже од једне године.

4) *Последице развода брака*

§ 110

Разводом брак престаје; разведени брачни другови могу ступити у нови брак, уколико томе не стоје на путу сметње, забране или казне, изречене у пресуди о разводу брака.

§ 111

Сроднички односи из брака престају разводом само међу брачним друговима, али не престају између осталих сродника из овог брака (§§ 14—19).

§ 112

Пресуда о разводу брака повлачи собом ове последице:

- 1) код извршене прељубе, суђује се прељубно лице редовно на црквену казну;
- 2) код рађања о глави брачном другу, осуђује се криво лице редовно на црквену казну;
- 3) код хотимичног побачаја, осуђује се жена, због чијег побачаја је брак разведен, редовно на црквену казну;

4) код злбног напуштања брачног друга, осуђује се лице, које је брачног друга злбно напустило, редовно на црквену казну;

5) код нестанка брачног друга, брачно лице које је, знајући за боравиште свога друга, ово затајило и обмануло Црквени суд тражећи развод брака због нестанка, казниће се за црквену кривицу, ако после развода брака на основу нестанка брачног друга ступи у нови брак са трећим лицем (§ 100);

6) код развода брака због телесне или душевне болести, не може болесно лице ступити у нови брак без добивеног разрешења надлежног епархијског Архијереја, изданог на основу лекарског уверења да је такво лице оздравило;

7) код развода брака због моралне покварености, казниће се кривац и за црквену кривицу.

§ 113

Лице, чији брак је разведен из разлога који поводи за собом привремено искључење из црквене заједнице, не може ступити у нови брак док та казна траје.

Лице, чија два брака су била разведена због његове кривице, не може више ступати у нови брак.

§ 114

Разведени брачни другови могу поново ступити један с другим у брак само по општим прописима за склапање брака.

V Мешовити брак

§ 115

Брак између православног лица и лица друге вероисповести може се склопити само под овим условима:

1) лице друге вероисповести мора пре ступања у брак потписати писмену изјаву пред надлежним парохом православног лица, у присутности два сведока, да неће свога будућег брачног друга православне вере одвраћати од православног исповедања вере, ни покушавати да га ма којим начином наведе да пређе у другу веру; да неће сметати православном лицу у вршењу његових верских дужности и чувању православних црквених обреда и обичаја;

2) лице друге вероисповести мора се пред надлежним парохом и два сведока, писменом изјавом, нарочито обвезати да ће своју децу из тога брака крштавати и васпитавати у православној вери;

3) православно лице, које жели ступити у брак са лицем друге вероисповести, има пред надлежним парохом свечано обећати да ће стално, лепим начином, настојати да свога будућег друга приволи православној вери;

4) брак православног лица са лицем друге вероисповести мора се склопити у православном храму, од православног свештеника и по православном обреду.

Изјаву неправославног лица, означену у тачкама првој и другој овога параграфа, потписују и присутни сведоци пред надлежним парохом.

§ 116

Православно лице не може склопити брак са оним лицем чији брак је био разведен због његова отпадништва од православне вере (§107).

§ 117

Надлежни парох неће извршити склапање мешовитог брака пре него што се савесно не увери да лице друге вероисповести пружа довољно јемства да ће све обавезе из § 115 тачно испуњавати.

На основу извештаја надлежног пароха да овако јемство за склапање мешовитог брака постоји, брак се може склопити само ако надлежни Архијереј за то да разрешење и благослов.

§ 118

По извршеном склапању брака има надлежни парох стално водити нарочиту бригу о верском и моралном владању брачних другова из мешовитог брака, старати се да се све обвезе из § 115 тачно испуњавају и, чим приметити ма какво пренебрегавање ових обвеза, предузети мере да се спречи њихово изигравање а, по потреби, покренути против кривога лица и поступак за црквену кривицу.

§ 119

За мешовити брак, склопљен у православној Цркви на подручју Српске православне Патријаршије, или међу држављанима Краљевине Југославије, меродавни су искључиво прописи ових Правила.

§ 120

Деца из мешовитог брака, склопљеног у православној Цркви (§ 115 т. 2), могу се крстити само у православној вери.

§ 121

Деца из мешовитог брака, ма брак био склопљен и од верског представника друге, вероисповести, морају се крстити у православној вери, ако је један од родитеља православне вере.

Противан уговор родитеља с крштењу деце нема важности за православну Цркву

§ 122

Ако једно брачно лице из мешовитог брака припада православној вери, надлежни су за решавање питања о ваљаности, поништењу или разводу тога брака искључиво православно Црквени судови, по својим прописима.

Одлуке православне Црквене власти меродавне су за оба брачна лица из мешовитог брака.

§ 123

Ако је мешовити брак, у којем је једно лице православно, био склопљен од пред-

ставника друге вероисповести, а друго лице неће да пређе у православну веру, има се таква мешовити брак, по тражењу православног брачног лица, његова заступника по закону, или по службеној дужности, поништити због брачне сметње § 13 т. 7.

Ако лице друге вероисповести, чији брак је по ставу првом овога параграфа био поништен, касније пређе у православну веру и споразумно са својим брачним другом одлучи да успостави брачну везу, извршиће се међу овим лицима ново склапање брака по општим прописима за склапање брака у православној Цркви.

VI

Разрешење брака склопљеног ван православне Цркве

А) Брак Хришћана друге вероисповести § 124

Ако Црквена власт друге вероисповести пресуди брачна лица, венчана по прописима друге вероисповести, на доживотно разлучење од стола и постеља, па једно од ових лица после тога пређе у православну веру, може надлежни Епархијски црквени суд, по тражењу православног лица, огласити коначно разведеним онај брак, у којем је било пресуђено доживотно разлучење од стола и постеље, ако је узрок због којег је то пресуђено признат и као бракоразводни узрок по овим Правилима.

Ова одлука Епархијског црквеног суда важи само за православно лице.

Б) Нехришћански брак

§ 125

Ако једно лице које се налази у нехришћанском браку пређе у православно веру, брак се одржава. Покрштено лице може у браку задржати само једну жену а остале мора отпустити, ако је пре свога крштења имало више жена.

Но ако нехришћанско лице из таквог брака неће да живи и даље у заједници са покрштеним другом или православном лицу смета у вршењу његових хришћанских верских дужности, као и из других бракоразводних узрока, може, по тражењу покрштеног лица, надлежни Епархијски црквени суд овај брак раскинути и покрштеном лицу дозволити ступање у нови брак.

Ова одлука важи само за покрштено православно лице.

VII

Ванбрачни однос (конкубинат)

§ 126

Ванбрачни однос је заједнички живот и трајна полна заједница два лица разнога пола која нису везана тајном црквеног брака.

Црквена власт дужна је старати се да се православна лица, која живе ванбрачно, вен-

чају, а ако не могу склопити ваљан брак, да се одвоје.

Лица православне вере, која живе у ванбрачном односу, казниће се за црквену кривицу а деца из тога односа сматрају се за незакониту, уколико не би била позакоњена по државним законима.

§ 127

Надлежни парох стараће се да се дете из ванбрачног односа православних родитеља односно православне матере крсти и васпитава у православној вери.

VIII

Прелазна наређења

§ 128

Са ступањем на снагу ових Правила, престају важити сви прописи који су до тога часа важили за брак православних лица на подручју Српске православне Цркве.

§ 129

Бракови, склопљени пре ступања на снагу ових Правила, цениће се у погледу брачних услова, сметња и забрана по прописима који су важили у часу склапања тих бракова, осим ако раније склопљени брак не би био ваљан по прописима који су важили пре ових Правила, а по овим Правилима је ваљан.

§ 130

У споровима о разводу брака који су покренути пред Црквеним судом до ступања на снагу ових Правила, цениће се спор по прописима о бракоразводним узроцима који су важили у часу покретања спора, осим ако би се брак по ранијим прописима о бракоразводним узроцима могао развести, а по овим Правилима ти бракоразводни узроци не постоје

§ 131

Ако је у спору о разводу брака била већ изречена пресуда Епархијског црквеног суда у часу ступања на снагу ових Правила, имају се бракоразводни узроци ценити искључиво по прописима који су важили у часу покретања спора пред Епархијским црквеним судом.

Но ако дође до понављања поступка у таквом спору, примењује се при оцени бракоразводних узрока пропис § 130.

§ 132

Прописи ових Правила о мешовитом браку (глава V) као и прописи §§ 75—78, могу се применити само на оне мешовите бракове, усвојења, туторства и старатељства која настану после ступања на снагу ових Правила.

§ 133

Иностранец православне вере, који жели ступити у брак на подручју Српске православне Цркве, дужан је претходно доказати да је, по државним законима земље којој при-

пада као држављанин, правно и пословно способан за склапање брака.

§ 134

Ако се брачни случај не може решити по прописима ових Правила ни по јасноме смислу и духу тих прописа, држаће се Црквена власт општих црквених прописа, назначених у члану 6 Устава Српске православне Цркве.

§ 135

Ова Правила донео је, на основу члана 1 Закона о Српској православној Цркви и члана 63 т. 13 Устава Српске православне Цркве, Свети архијерејски сабор Српске православне Цркве.

Правила ступају у живот кад се објаве у службеном листу Српске православне Цркве, а обавезну снагу добијају дана 1 јануара 1934 године.

Усвојено на XXIII редовној седници Светог архијерејског сабора Српске православне Цркве, дана 27 маја (9 јуна) 1933 године АСБр. зап. 161 у Сремским Карловцима.

**А. Е. ПАТРИЈАРХ
ВАРНАВА с. р.**

САДРЖАЈ

БРАЧНИХ ПРАВИЛА

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

(Бројеви означавају §§)

**I Црквени брак, његово биће,
облик и важност 1—10**

II Постанак брака

- A) Брачни услови 11**
- B) Брачне сметње**
 - 1) Личне сметње 12—26
 - 2) Сметње због недостатка пуноважне
изјаве воље 27—32
 - 3) Сметње због недостатка облика 33—36
- B) Брачне забране 37**
- Г) Последице брачних сметња и забрана**
 - 1) Ништаван брак 38
 - а) Поништење брака 39—47
 - б) Последице поништења брака 48
 - в) Оснажење ништавног брака 49—50
 - г) Разрешење од брачних сметња 51—52
 - 2) Недозвољен брак 53—54
- Д) Склапање брака**
 - 1) Надлежна црквена власт 55—59
 - 2) Припреме за склапање брака
 - а) Потребне писмене исправе 60
 - б) Предбрачни испит 61—62
 - в) Оглашење ступања у брак 63

- 3) Венчање
 - а) Чин венчања 64—66
 - б) Сведоци венчања 67
 - в) Упис венчања у матице 68

III Права и дужности брачних лица

- А) Узајамна права и дужности 69—73
- Б) Права и дужности у погледу деце
 - 1) Према рођеној деци 74
 - 2) Према осталој деци
 - а) Усвојење 75—77
 - б) Туторство и старатељство 78

IV Престанак брачне везе

- А) Престанак брака без пресуде
 - 1) Опште наређење 79
 - 2) Узроци престанка
 - а) Смрт 80
 - б) Проглашење брачног лица мртвим . 81
 - в) Полагање монашког завета 82—83
 - г) Рукоположење за Епископа 84
- Б) Престанак брака по пресуди (развод)
 - 1) Општа наређења 85—87
 - 2) Бракоразводни узроци
 - а) Прељуба 88—91
 - б) Рађење о глави брачном другому . . . 92—93
 - в) Хотимичан побачај 94
 - г) Злобно напуштање брачног друга . 95—96
 - д) Нестанак брачног друга 97—101
 - ђ) Телесна и душевна болест 102—104
 - е) Морална поквареност 105—106
 - ж) Отпадништво од православне вере . 107
 - 3) Застаревање бракоразводне тужбе . . 108—109
 - 4) Последице развода брака 110—114

V Мешовити брак	115—123
VI Разрешење брака склопљеног ван православне Цркве	
А) Брак хришћана друге вероисповести	124
Б) Нехришћански брак	125
VII Ванбрачни однос (конкубинат)	126—127
VIII Прелазна наређења	128—135

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. НАЧЕЛО СУПСИДИЈАРНОСТИ
И ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
Александар Тодоровић
Београд: Службени гласник, 2021.
2. ПРЕТПОСТАВКА НЕВИНОСТИ:
СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРАКСУ
ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА
Светлана Ненадић
Београд: Службени гласник, 2021.
3. ПРИВАТНА БЕЗБЕДНОСТ
Бранко Лештанин
Београд: Службени гласник, 2021.
4. КРИВИЧНА ДЕЛА НЕПРАВОГ НЕЧИЊЕЊА
Игор Вуковић
Београд: Службени гласник, 2021.
5. ПОЈЕДНОСТАВЉЕНЕ ФОРМЕ ПОСТУПАЊА
У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА: НАЧЕЛО ОПОРТУНИТЕТА
И СПОРАЗУМ О ПРИЗНАЊУ КРИВИЧНОГ ДЕЛА
Вељко Турањанин
Београд: Службени гласник, 2021.
6. РЕХАБИЛИТАЦИЈА ПОЛИТИЧКИХ ОСУЂЕНИКА:
ИСТРАЖИВАЊЕ ПРВИХ ДЕСЕТ ГОДИНА ПОСТУПАКА
РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
Стефан Самарцић
Београд: Службени гласник, 2021.
7. ОРИГИНАЛНОСТ АУТОРСКОГ ДЕЛА
Владимир Марић
Београд: Службени гласник, 2021.
8. ПРОСТО: ИЗБОР
Маја Узелац
Београд: РЕНДЕ, 2023.
9. КЛАНДЕСТИНА
Јасмина Тешановић
Београд: РЕНДЕ, 2023.
10. ДОГАЂАЈ
Ани Ерно
Београд: Штрик, 2023.

11. ПРОЛЕЋЕ
Али Смит
Београд: Штрик, 2022.
12. ПОСЛЕДЊА НОЋ ФРА-БЕГА ИВЕ АНДРИЋА
Мирослав Јанковић
Зрењанин: АГОРА, 2023.
13. ЗНАЦИ ЛЈУБАВИ
Алис Манро
Зрењанин: АГОРА, 2023.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО

1. Марко Поповић: **ИСТОРИЈА ПРИВАТНОГ ЖИВОТА У СРБА: ОД СРЕДЊЕГ ВЕКА ДО МОДЕРНОГ ДОБА** / Београд: Clio, 2023.

Преузето са сајта:
<https://clio.rs/blogovi/148>

Историја приватног живота у Срба амбициозан је али и веома успешан покушај да се на што концизнији начин представи комплексна тематика приватног живота у Србији током различитих историјских периода. Ова књига јавља се као поновно преиспитивање тема и питања обрађених у издањима *Приватни живот: Приватни живот у српским земљама средњег века* (Clio, 2004), *Приватни живот у српским земљама у свит модерног доба* (Clio, 2005), *Приватни живот код Срба у деветнаестом веку* (Clio, 2006) и *Приватни живот Срба у двадесетом веку* (Clio, 2007). Будући да су све епохе обрађене у наведеним насловима нашле своје место у овој књизи, њене се предности огледају у концизнијем и фокусиранијем наративу. Број аутора лимитиран је на три реномирана стручњака из својих дисциплина – Марко Поповић, Мирослав Тимотијевић и Милан Ристовић – који су понудили донекле скраћену, али и јаснију студију о темама као што су приватност, породичан живот, свакодневица, као и однос приватног и јавног. Историјски оквир ове студије завршава се са 1990. годином и временом који су читаоци (барем велика већина њих) и сами проживели. На овај начин, историја приватног живота престаје да буде само наратив о прошлим временима и залази у одређене, веома актуелне теме.

Како се бавити приватним животом? Из великог корпуса тема које се тичу приватности, свакодневице и свега онога што приватни живот чини одвојеним од јавне сфере, аутори су одабрали да се позабаве најзначајнијим питањима. То су, пре свега, насеља и услови становања, породични живот, свакодневица и слободно време. Аутори обрађују и начине одевања, разоноду, путовања, али и однос према болести и смрти. Кроз ове разнолике теме може се сагледати како је био организован живот Срба у различитим историјским периодима, али и како су се градили и мењали идентитети.

Књига је подељена у три целине, од којих се свака бави одређеним историјским периодом. Марко Поповић доноси описе приватног живота у средњем веку, од начина живота на селу и у граду, преко живота у монашким заједницама до вештине ратовања и живота војника. Мирослав Тимотијевић бави се оквирима приватности у новом веку и доноси описе живота Срба у Отоманском царству и Хабзбуршкој монархији, као и у Кнежевини и

Краљевини Србији. Овај дуго период одликује смењивање великих сила и различити културни утицаји који они доносе. Тимотијевић описује градска насеља, живот у породици, као и начине на који се третирао приватни простор и положај деце. Најзад, Милан Ристовић обрађује период од 1878. до 1990. године и истражује просторе приватности током ратова и након ослобођења, са посебним освртом на живот у социјалистичкој Југославији. Он описује грађански живот, нови однос према селу као и социјалистички однос према модернизацији. Осим тога, бави се и питањима као што су брак и породица, промена родних односа и полност.

Можда највећи изазов оваквом типу студија представља њихова незаобилазна хетерогеност. На ограниченом броју страна неопходно је дотаћи велики број питања и тема које спадају под оквир приватног живота. У овим условима, несумњиво је да одређене теме не могу да буду споменуте, као и да се о извесним говори сасвим мало. Исто тако, постоји опасност и превелике фрагментарности, у коме се отвара обиље најразличитијих тема, али се ни о једној не говори детаљно. Успех ове књиге лежи у томе што већину ових проблема успева да реши. И поред великог броја тема којима се бави, као и различитих аутора који су је писали, *Историја приватног живота у Срба* оставља утисак фокусираности и савршене усклађености. Ово је можда и највећа препорука књизи: она своје теме третира сажето, али свеобухватно и сувисло.

2. Мирјана Дрљевић: **НИКО НИЈЕ ЗАБОРАВЉЕН И НИЧЕГА СЕ НЕ СЕЋАМО** / Београд: Booka, 2023.

Преузето са сајта:

<https://booka.rs/knjige/savremena-knjizevnost/niko-nije-zaboravljen-i-nicega-se-ne-secamo/>

Иако у основи детективски роман који прати истрагу о три нестале девојке, овај новобеоградски ноар је вишеслојна, емотивна и суптилно духовита књига о одрастању у суморним блоковима, пријатељствима за цео живот и комплексном односу родитеља и деце. Брз, интеллигентан и зналачки вођен од почетка до краја, роман разоткрива последице неизговореног и потиснутог у постјугословенском друштву у којем доминира култура заборављања и прећуткивања.

„Пролазници који су се тог 9. маја 2019. године затекли на београдском Тргу републике видели су необичан приказ: три потпуно наге девојке које леже непомично у ограђеном простору. Полиција и хитна помоћ су позване, а присутни посматрачи схватају да пред собом имају девојке чији је нестанак био главна тема претходних неколико дана.”

Овако почиње дебитантски роман Мирјане Дрљевић који је био апсолутно без премца међу 575 рукописа пристиглих на наш први конкурс за необјављени роман. Пред вама је изузетно дело које функционише на много нивоа, јер ауторка суверено влада правилима жанра и користи га као основу на којој ће изградити комплексну причу о неколико генерација, њиховим односима, пријатељству, љубави, родитељству и земљи која се распала у експлозији чији шрапнели чак и три деценије касније погађају недужне.

Брз, интелигентан, вишеслојан и зналачки вођен од почетка до краја, роман *Нико није заборављен и ничега се не сећамо* представља велико књижевно откриће и значајан добитак за савремену српску прозу.

3. Фредерик Бегбеде: **БРАНА НА АТЛАНТИКУ** / Београд: Booka, 2023.

Преузето са сајта:

<https://www.knjizare-vulkan.rs/roman/160409-brana-na-atlantiku>

Сећање на детињство проведено у растрзаности између разведених родитеља, слободарски дух седамдесетих и бурне љубавне везе преплићу се с размишљањима о самоћи, старењу, о томе шта се добија или губи писањем, о односу човека и природе, уз неизбежан осврт на данашњи свет и друштво.

Може се дискутовати о томе да ли је ово мекша и осећајнија страна Бегбедеа или једноставно жал уморног педесетпетогодишњака за прошлим временима, али се неодољивост ове књиге не може оспорити.

Клацкалица између очаја и оптимизма, носталгичног хумора и аутоироније, *Брана на Атлантику* је забавна, поетична и јединствена књига у којој свака реченица позива на размишљање и интроспекцију.

„Сваки пут када би да ме скуче, прибегнем успоменама. Где садашњости нема а будућност је неизвесна, не преостаје друго до да се прошлост користи као мелем. Француски роман је био непотпун; ево још неких греха моје младости.”

Фредерик Бегбеде

4. Отеса Мошфег: **МОЈА ГОДИНА ОДМОРА И ОПУШТАЊА** / Београд: Booka, 2023.

Преузето са сајта:

<https://booka.rs/knjige/savremena-knjizevnost/moja-godina-odmora-i-opustanja/>

Роман о усамљености, зависности и менталном здрављу, књига о потреби за заборавом и бегом од болних успомена, али и сведочанство о дару једне од најсмелијих савремених америчких књижевница која циничним и духовитим опаскама своје антихероине износи бритку критику савременог друштва огрезлог у конзумеризам.

Лепа млада жена с лагодним послом у престижној галерији, станом на Менхетну и наслеђеним новцем наизглед има све да безбрижно ужива у Њујорку 2000. Међутим, осећа празнину због губитка родитеља, везе с мушкарцем кога занима само секс и дисфункционалног односа с најбољом пријатељицом. Желећи да побегне од свега, одлучује да проведе годину дана у хибернацији, у нади да ће из ње изаћи као сасвим нова особа.

Кроз причу о својеврсном личном локдауну под дејством сумануте комбинације лекова, састављене тако да јунакињу излечи од осећања отуђености од овог света, Отеса Мошфег показује колико отуђење може да буде разборито.

Моја година одмора и опуштања критика је савременог друштва, роман о усамљености, зависности и менталном здрављу, али и сведочанство о дару једне од најсмелијих савремених америчких књижевница.

5. Данијел Големан; Цокњи Ринпоче: **ЗАШТО МЕДИТИРАМО** / Земун: Publik Praktikum; Harmonija, 2023.

Преузето са сајта:

<https://harmonijaknjige.rs/proizvod/1721/zasto-meditiramo-goleman-rinpoce>

Здрава људска бића имају читав низ емоција.

С времена на време, сви имамо негативне емоције. Међутим, у свету као што је наш, испуњеним толиким лудилом и притиском, врло је лако да оне постану деструктивне. Спој источне традиције и западне науке сада ће вам лако помоћи да као никад пре прихватите и разумете медитацију.

Нудећи приступачне и проницљиве савете засноване на револуционарној неурологији, овај водич вам помаже не само да се ослободите негативних образаца у мишљењу и понашању већ и да у потпуности прихватите сопствено биће. Суштински промените здравље, односе и душу овом књигом, која је савршена и за озбиљне медитаторе и за оне који тек почињу.

Данијел Големан је писац и научни публициста. Дванаест година је писао за часопис *Њујорк тајмс* о уму и понашању. Његова књига из 1995. године *Емоционална интелигенција*, била је годину и по дана на листи најпродаванијих књига *Њујорк тајмса*, као и на листи најпродаванијих у многим земљама широм света. Поред својих књига о емоционалној интелигенцији, Големан је написао књиге о темама које укључују самообману, креативност, транспарентност, медитацију, социјално и емоционално учење, еколошку кризу и визију далај-ламе за будућност.

Цокњи Ринпоче је рођен у породици која је поштована због својих духовних достигнућа. Још као мало дете идентификован је као трећи Цокњи Ринпоче и добио је специјално образовање и васпитање *tulkua* или реинкарнираног ламе. Широко је признат као изванредан учитељ медитације, а међу његовим учитељима су неки од најпознатијих мајстора Тибета.

„Непроцењиво благо тибетанског будизма још увек одржавају у животу лозе мајстора који их нуде као благослов свету. Цокњи Ринпоче отелотворује једну од најупечатљивијих линија. Он је вешт учитељ који је донео огромну корист свима нама који смо с њим студирали на Западу. Такође је визионарски вођа огромних заједница монахиња и монаха у Тибету и Непалу.”

Џек Корнфилд, оснивач и учитељ Центра за медитацију
„Spirit Rock Meditation Center”

6. Габор Мате: **МИТ О НОРМАЛНОМ: ТРАУМА, БОЛЕСТ И ИЗЛЕЧЕЊЕ У ТОКСИЧНОЈ КУЛТУРИ** / Земун: Publik Praktikum; Harmonija, 2023.

Преузето са сајта:

<https://www.publikpraktikum.rs/proizvod/1527/mit-o-normalnom-gabor-i-danijel-mate>

Од угледног аутора књиге *У свету гладног духа*, ово је револуционарно истраживање о узроцима болести, освежавајућа критика нашег друштва као изворишта многих обољења и путоказ ка здрављу и исцељењу.

У овој иновативној књизи, прослављени лекар Габор Мате елоквентно показује како и зашто у западним земљама, које се диче својим системима здравствене заштите, расте број хроничних болести и погоршава се здравље становништва. Скоро седамдесет процената Американаца пије барем један прописани лек; више од половине пије два. У Канади, свака пета особа има повишен крвни притисак. У Европи је хипертензија дијагностикована код више од тридесет посто становништва. Свугде су у порасту менталне болести међу адолесцентима. Стога треба да се запитамо шта је заиста „нормално” када говоримо о здрављу.

Током четири деценије клиничког искуства, Мате је увидео да је распрострањено разумевање „нормалног” погрешно јер занемарује утицај траума и стреса савременог живота на здравље нашег тела и ума. И поред све наше стручности и технолошке софистицираности, западна медицина често заборавља да треба да лечи комплетну особу и игнорише чињеницу да нам данашња култура ремети организам, слаби имунолошки систем и подрива емоционалну равнотежу. Мате нуди нову перспективу из које успева да размрси уобичајене митове о разлозима због којих се разбољевамо и повеже тачке између обољења појединаца и друштва у којем је здрав разум у окомитом паду – а на крају нам представља и водич за здравље и исцељење.

Књига *Мит о нормалном*, коју је написао заједно са сином Данијелом, најамбициозније је и најбитније Матеово дело до сада.

7. Душица Филиповић Ђурђевић : **КОГНИТИВНЕ ОСНОВЕ ЈЕЗИКА: УВОД У ПСИХОЛИНГВИСТИКУ**/ Смедерево: Хеликс, 2022.

Преузето са сајта:

https://www.heliks.rs/kognitivne_osnove_jezika.php

Когнитивне основе језика: увод у психолингвистику, први је уџбеник на српском језику у коме је област психолингвистике приказана на интегралан начин, захватајући не само основне проблеме ове научне области већ и најновија истраживања. Значај овог уџбеника је, између осталог, и у томе што омогућава не само студентима већ и широј читалачкој публици да се упозна са научном облашћу која у последње време све више добија на значају.

Ова књига је замишљена као базично, уводно штиво у област проучавања когнитивних основа језика – когнитивних процеса који стоје у основи језичке функције. Традиционално, ова област носила је назив психолингвистика, док су данас у употреби и другачији називи, на пример, когнитивна лингвистика (чак и неуролингвистика, уколико је фокус на неуралним основама језичке функције). Различити називи још увек нису довели до недвосмислене дистинкције у предмету проучавања и методологији, али носе историјски печат времена у којем су настале. Тако се у новије време развила клима у којој се назив психолингвистика везује за Ноама Чомског, док се назив когнитивна лингвистика везује за емпиријски приступ развијен у оквиру лингвистике, такозвани приступ заснован на употреби. Међутим, поменути дистинкција постоји у лингвистичким круговима, док се психолози и даље доминантно служе називом психолингвистика или психологија језика.

Душица Филиповић Ђурђевић је ванредни професор на Одељењу за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду. Сарадник је Лабораторије за експерименталну психологију у Београду и Новом Саду, где истражује како ограничења когнитивног система обликују језик.

8. Ричард Докинс: **ЗАБЛУДА О БОГУ** / Смедерево: Хеликс, 2023.

Преузето са сајта.

https://www.heliks.rs/zabluda_o_bogu.php

Заблуда о Богу је светски бестселер оксфордског зоолога и филозофа Ричарда Докинса, књига која је одмах по објављивању прозвана атеистичком библијом. Полазећи од становишта да нема недодирљивих тема, Докинс се храбро супротставља било каквом веровању које није поткрепљено доказима, показујући да религија не само да није учинила свет бољим већ је стални извор нетрпељивости, сукоба, неразумног и погрешног погледа на свет. Утеха коју пружа вера је лажна, каже Докинс, наука и њена достигнућа много су лепша и величанственија од свих чуда религије, а порекло морала и врлине не долази од Бога, већ је производ биолошке еволуције. У излагању које се чита без даха, Докинс тврди да Бога готово сигурно нема, и да то сазнање не подрива смисао живота савременог човека, већ да чини сваки дан и сваки тренутак живота драгоценим и вреднијим живљења. Седмо издање је са новим уводом аутора и поговором Данијела Денета.

9. Сесар Рендуелес: **СОЦИОФОБИЈА: ПОЛИТИЧКА ПРОМЕНА У ЕРИ ДИГИТАЛНЕ УТОПИЈЕ** / Лозница: Карпос, 2023.

Преузето са сајта:

https://karposbooks.rs/shop/novo/sociofobijapoliticka-promena-u-eri-digitalne-utopijesesar-rendueles/?_rstr_nocache=rstr81666ab5df676936

„The Yes Men” је група уметника која изиграва представнике финансијских институција и великих компанија на међународним пословним форумима правећи пародију на њих. Њихово главно откриће јесте то да је немогуће шокирати корпоративни свет. Правећи се да су чланови Светске трговинске организације, јавно су представили иницијативе као што су проглашавање сијесте нелегалном, повратак трговине робљем, успостављање тржишта гласова или тржишта људских права – где би држава којој је потребно да крши основна права могла да купи од друге квоту кршења, затим решавање питања глади путем система у ком ће најугроженији „рециклирати” пробављене хамбургере... Сви ови предлози примљени су са интересовањем и одобравањем међу великом публиком састављеном од предузимача и јавних представника.

У ситуацији када је капитализам готово потпуно колонизовао савремену свакодневицу и у доба све веће неравноправности, многи на левици полагају последњу наду у друштвене мреже, што шпански савремени теоретичар и социолог Сесар Рендуелес критикује као наивни „сајбер фетишизам”. У *Социофобији* истражује значај друштвених мрежа и интернета за политичке

акције и његов резултат гласи да су њихови ефекти корозивни и пре генеришу сиромашну друштвену реалност него ону која јача самосвест, тиме што умањује самоповерење у погледу тога колико су корисне политичке интервенције и личне везе. Са осећајем за велике друштвене историјске прелазе и с талентом да из попкултурних референци ствара теоретске искре, по чему подсећа на Жижека, износи да ће политичка промена бити могућа онда када се савлада „социофобија”, страх од сарадње с другима. „Онда када многи истовремено исто чине”, тврди Рендуелес, „то још увек не значи да то заједнички чине”.

Сесар Рендуелес (César Rendueles) рођен је 1975. у Ђирони (Girone), граду на североистоку Каталоније, а одрастао је у Хихону (Gijón) на северозападу Шпаније. Последњих двадесет година живи у Мадриду, где је и докторирао филозофију и где ради као професор на Катедри за социолошку теорију Факултета политичких наука и социологије Универзитета Комплутенсе. Био је такође професор на Универзитету Карло III у Мадриду и гостујући предавач на разним шпанским и латиноамеричким универзитетима. Ширу популарност на шпанској теоретској и активистичкој сцени стекао је објављивањем *Социофобије*, коју је 2013, у години издања, лист *El País* уврстио међу десет најзначајнијих публикација године. У међувремену је објавио, између осталих, и следеће наслове: *Одметнички капитализам*, *Лична историја капитализма кроз књижевност* (2015), *Против истих шанси*, *Егалитаристички памфлет* (2020).

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ**

1. ГОСПОДАР ГРЕХА
Синиша Ковачевић
Београд: AVE SERBIA, 2021.
2. ЗАМАЛЕК: РОМАН О КИСМЕТУ
Дејан Тиаго Станковић
Београд: Лагуна, 2020.
3. ДА ЈЕ БОЉЕ, НЕ БИ ВАЉАЛО
Бојан Љубеновић
Београд: Лагуна, 2021.
4. УЗНЕМИРЕНИ ЉУДИ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2020.
5. РУС ЈЕ ОНАЈ КОЈИ ВОЛИ БРЕЗЕ
Олга Грјазнова
Београд: Контраст издаваштво, 2023.
6. ЈЕСЕЊИН: ОБЕЋАВАЈУЋИ СУСПРЕТ
Захар Прилепин
Београд: Службени гласник, 2022.
7. ШКОЛА ЗА ШПИЈУНЕ:
ДА ЛИ СТЕ ДОВОЉНО БИСТРИ ДА БУДЕТЕ АГЕНТ КГБ-а
Денис Букин
Београд: Лагуна, 2019.
8. ЖЕНЕ КОЈЕ ТРЧЕ С ВУКОВИМА:
МИТОВИ И ПРИЧЕ О АРХЕТИПУ ДИВЉЕ ЖЕНЕ
Клариса Пинкола Естес
Београд: Космос; Подгорица: Нова књига, 2018.
9. КИНО ЛИКА
Дамир Каракаш
Београд: ЛОМ, 2023.
10. ЗНАЦИ ЉУБАВИ
Алис Манро
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2023.

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
(smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs)

Технички уредници: Јелена Васиљевић, организатор пријема и евиденције
захтева корисника
Јелена Катана, документалиста за електронске каталоге
и библиотечку базу података

Сарадници: Смиљана Павков, документалиста система базе података
Иван Комаров, документалиста за електронске каталоге
и библиотечку базу података
Лепосава Милановић, документалиста за израду документационог
фонда
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Радмила Тубин Михајловић, организатор пријема и евиденције
захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер припреме података

Лектор: Смиља Богдановић
Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Одељење за информационо-документационе и библиотечке
послове

Техничка подршка: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22–26